

การพัฒนาโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
บ้านห้วยทรัพย์ ตำบลลิเล็ด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
The Development of Program and Creative Tourism Activities of
Ban Huai Sap, Leelet, Phunphin District, Surat Thani Province

ปิ่นฤทัย คงทอง ^{1*}	Pinruthai Khongthong
กรกนก ยศเมฆ ²	Kornkanok Yotmak
กิงกมล สิกขิวัฒน์ ³	Kingkamon Sikhiwat
ฐิติวรรณ เมืองประเทศ ⁴	Thitiwan Maungprated
นุชนาถ ชัยสวัสดิ์ ⁵	Nutchanat Chaisawat

¹ อาจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

*Corresponding Author, Dr. Lecturer in Faculty of Liberal Arts and Management Sciences, Prince of Songkla University, Surat Thani Campus

² นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

Undergraduate student, Bachelor of Business administration, Tourism Business Management Program, Prince of Songkla University, Surat Thani Campus

³ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

Undergraduate student, Bachelor of Business administration, Tourism Business Management Program, Prince of Songkla University, Surat Thani Campus

⁴ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

Undergraduate student, Bachelor of Business administration, Tourism Business Management Program, Prince of Songkla University, Surat Thani Campus

⁵ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

มนทาทิพย์ รอดจันทร์ ⁶	Montatip Rodjan
เสาวณี ห่อช่วย ⁷	Saowanee Hochuai
นนทกาล ยาวาระยะ ⁸	Nontakan Yawaraya

Received : 8 มีนาคม 2564

Revised : 24 พฤศจิกายน 2564

Accepted : 7 ธันวาคม 2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวและเพื่อพัฒนาโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บ้านห้วยทรัพย์ ตำบลลิเล็ด อำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้นำชุมชน ประชาชน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยว และผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 14 คน

Undergraduate student, Bachelor of Business administration, Tourism Business Management Program, Prince of Songkla University, Surat Thani Campus

⁶ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

Undergraduate student, Bachelor of Business administration, Tourism Business Management Program, Prince of Songkla University, Surat Thani Campus

⁷ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

Undergraduate student, Bachelor of Business administration, Tourism Business Management Program, Prince of Songkla University, Surat Thani Campus

⁸ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

Undergraduate student, Bachelor of Business administration, Tourism Business Management Program, Prince of Songkla University, Surat Thani Campus

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ผลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยว 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ประเภทธรรมชาติ มีความโดดเด่นทางธรรมชาติและมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ประเภทมนุษย์สร้างขึ้น มีหอดูนก ลานทำกิจกรรม ประเภทประเพณีและวัฒนธรรม มีภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ตลอดจนผลิตภัณฑ์ของชุมชน 2) ด้านที่พัก มีโฮมสเตย์พร้อมให้บริการและรองรับนักท่องเที่ยว 3) ด้านการเข้าถึง การเข้าถึงจากภายนอกชุมชนยังไม่สะดวกเท่าที่ควร ยานพาหนะทุกชนิดสามารถเข้าถึงได้ มีป้ายสัญลักษณ์ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีการบริการร้านอาหาร ร้านค้าชุมชน ร้านขายของฝากของที่ระลึก ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว การบริการห้องน้ำที่สะอาดแต่ยังไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถที่เพียงพอ 5) ด้านกิจกรรม มีกิจกรรมที่รองรับนักท่องเที่ยวแบ่งเป็น 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ เส้นทางกระแสน้ำให้ความรู้ และเส้นทางกิจกรรมทางน้ำ การพัฒนาโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาใหม่จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมมวยทะเล กิจกรรมการแข่งขันพายเรือแคนู และกิจกรรมกระดานถีบ โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 5 โปรแกรม ได้แก่ โปรแกรม 1 วัน 4 โปรแกรม และโปรแกรม 2 วัน 1 คืน 1 โปรแกรม

คำสำคัญ : ศักยภาพการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมการท่องเที่ยว โปรแกรมการท่องเที่ยว บ้านห้วยทรัพย์

Abstract

This qualitative research aimed to study tourism potential and develop programs and creative tourism activities of Ban Huai Sap, Leelet, Phunphin District, Surat Thani Province. Key informants included community

leaders, citizens, tourism center staff and entrepreneurs total 14 people. They were selected by using the purposive sampling methods, an in-depth interview participatory observation and focus group. The results were analyzed by content analysis. The results highlighted tourism potential in five sub-items; 1) Tourist attractions: this included the beautiful nature and natural environment. There are also some man-made attractions such as a bird-watching tower, an area with houses and settlements from ancient domestic culture, as well as the merchandise of many unique domestic products. 2) Hospitality: there are several homestays available. 3) Accessibility: as some parts of the access-road to the community are difficult to pass, the access to this area can be inconvenient but doable for all types of transportation. 4) Facilities: there are restaurants, community shops, souvenir shops, tourist information center, parking space except clean toilets which is not sufficient. 5) Activities: the community offers three types of touristic activities which are nature study, demonstration of knowledge and water activities. According to the development of programs and creative tourism activities, three innovations of creative tourism activities; sea boxing, canoeing, and mud sledding (Ka Dan Teeb), and five creative tourism programs; four programs of one-day trip and another one program of two-day, one night trip were created.

Keywords : tourism potential, creative tourism, tourism activities, tourism program, Ban Huai Sap

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้พัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะ ความเชี่ยวชาญของคนในท้องถิ่นตลอดจนประเพณีและคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ที่นักท่องเที่ยวไปเยือน (Richards & Wilson, 2006) กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องไม่เบียดเบียนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตอันดีงาม อีกทั้งยังเป็นกระบวนการพัฒนาชุมชนโดยการ ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เกิดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านและผู้มาเยือนอันนำมาซึ่งการเติบโตอย่าง ยั่งยืน (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration, 2013) ประเทศไทยมีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ควรพัฒนาเป็น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยรวมทั้งภาคใต้

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติวัฒนธรรมและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการ เดินทางมาเยือนและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น อีกทั้งยังมีหลายพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สามารถพัฒนาเป็นเป็นแหล่งเรียนรู้และให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งบ้านห้วยทรัพย์ ตำบลลิเล็ด อำเภอพุนพิน ตามที่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านบ้านห้วยทรัพย์ได้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ท่องเที่ยวและการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวให้มีการเติบโตมากขึ้น ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่เดิมทั้งด้าน ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะสามารถนำมาต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านและชุมชนได้ (Lee Led Sub-district Administrative Organization, 2017) บ้านห้วยทรัพย์เป็นหนึ่งในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศตามโครงการ “ไทยนิยม ยั่งยืน” ของรัฐบาลปัจจุบันที่มีนโยบายลดความ

เหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งสร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกันภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (Community Development Department, Ministry of Interior, 2018)

บ้านห้วยทรัพย์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่มีทัศนียภาพที่สวยงามเหมาะสำหรับการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวได้มาเยี่ยมชมและพักผ่อน โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและรับประสบการณ์ตรงจากการร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน แต่เนื่องจากหมู่บ้านแห่งนี้เพิ่งเริ่มต้นพัฒนาการท่องเที่ยวจึงยังขาดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวอีกหลายๆ ด้านโดยเฉพาะด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ควรได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามศักยภาพที่ชุมชนที่มีอยู่ ตลอดจนยังไม่มีโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาจึงไม่ทราบว่าควรจะเริ่มต้นท่องเที่ยวจากจุดใดไปยังจุดใดและกิจกรรมในพื้นที่มีอะไรบ้าง จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานของทรัพยากรที่มีศักยภาพของชุมชน เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวได้นานขึ้น อันจะนำไปสู่การใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวเป็นการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนบ้านห้วยทรัพย์

จากเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านห้วยทรัพย์ ตำบลลิเล็ด อำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อชุมชนแห่งนี้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวสร้างความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนบ้านห้วยทรัพย์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวบ้านห้วยทรัพย์ ตำบลลิเล็ด อำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บ้านห้วยทรัพย์ ตำบลลิเล็ด อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศักยภาพภาพทางการท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านที่พัก ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านกิจกรรม การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยทรัพย์ ตำบลลิเล็ด อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา และบริหารจัดการการท่องเที่ยวของบ้านห้วยทรัพย์ จำนวน 14 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประชาชนในชุมชน กลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกลุ่มตัวแทนผู้ประกอบการ ขอบเขตด้านระยะเวลา ตั้งแต่เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2562

ทบทวนวรรณกรรม

ศักยภาพทางการท่องเที่ยว Dickman (1996) กล่าวว่าศักยภาพทางการท่องเที่ยวประกอบด้วยด้านต่างๆ ดังนี้

สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) คือ สิ่งที่สามารถดึงดูดหรือโน้มน้าวใจให้เกิดความสนใจปรารถนาที่จะไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว (Prideaux, 2002) ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว I-sichaikul (2003) ได้จัดประเภทของสิ่งดึงดูดใจหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวประกอบด้วย ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ 1) ประเภทที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมีความงดงามตามธรรมชาติ มีความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยาและระบบป่าไม้ที่หลากหลาย 2) ประเภทมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการสร้างกิจกรรมใหม่หรือปรับปรุงดัดแปลงเพื่อให้สถานที่มีความ

หลากหลายในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) ประเภทศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีเอกลักษณ์และถ่ายทอดกันมาจากการอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์

ด้านที่พัก (Accommodation) ในการบริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวควรคำนึงถึงสภาพของห้องพัก สิ่งอำนวยความสะดวก ราคาที่เหมาะสม การรักษาความปลอดภัย ความสะอาด การบริการของพนักงาน (Praneetham, Charusirichai & Mouepraman, 2019)

ด้านการเข้าถึง (Accessibility) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยต้องคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อมของถนนหนทาง ยานพาหนะในการเดินทาง สถานที่จอดรถ (Khongthong, Yenchaiyapruet & Meesawatdikul, 2019; Sheng & Lo, 2010) สถานที่จอดรถ การกำหนดค่าบริการที่เหมาะสมสอดคล้องกับระยะทางสภาพเส้นทางและช่วงเวลา มีแผนที่หรือข้อมูลการเดินทางเข้าถึงชุมชน ป้ายบอกทางอย่างชัดเจน มีความปลอดภัย (Community Based Tourism Institute, 2013)

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการนักท่องเที่ยว อาทิ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม จุดบริการนักท่องเที่ยว ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์และการรักษาความปลอดภัย (Bunyapak, 2007) ห้องน้ำที่สะอาดและมีจำนวนที่เพียงพอ ถึงขยะ ตลอดจนร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกและของฝาก (Khongthong, Yenchaiyapruet & Meesawatdikul, 2019)

ด้านกิจกรรม (Activity) กิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วม และเป็นสิ่งที่ผู้มาเยือนสามารถกระทำได้ในระหว่างการอยู่ ณ สถานที่นั้น ๆ (Gaffar, Wetprasit & Setiyorini, 2011) โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความพร้อม ความปลอดภัย ตลอดจนความหลากหลายของกิจกรรม (Lacher, Oh, Jodice, & Norman, 2013)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้พัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานที่ท่องเที่ยว (Richards & Wilson, 2006; UNESCO, 2006) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะ ความเชี่ยวชาญของคนในท้องถิ่นตลอดจนประเพณีและคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ที่นักท่องเที่ยวไปเยือน (Richards & Wilson, 2006) โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลัก คือ การมีส่วนร่วมและประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้พัฒนาศักยภาพและทักษะเชิงสร้างสรรค์ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่นและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น (Richards, 2011) เป็นการเชื่อมโยงระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในสถานที่นั้นและเป็นผู้สร้างวัฒนธรรมวิถีชีวิตขึ้นมา (UNESCO, 2006) มิติด้านการปฏิสัมพันธ์ของประสบการณ์ระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือนเป็นอีกหนึ่งคุณลักษณะที่โดดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เน้นการร่วมในการผลิตและการทำมากกว่าการบริโภคเพียงอย่างเดียว (Richards, 2015) ทั้งนี้เกณฑ์คุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย คุณสมบัติในเชิงพื้นที่ มีความหลากหลายและโดดเด่นทางวัฒนธรรมและ/หรือธรรมชาติ มีความตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนโดยเจ้าของวัฒนธรรม คุณสมบัติในเชิงกระบวนการมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม มีกระบวนการที่จะนำไปสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว ไม่ทำลายคุณค่าของชุมชนและนำไปสู่สมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (Wisutthiluck, 2015)

กิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

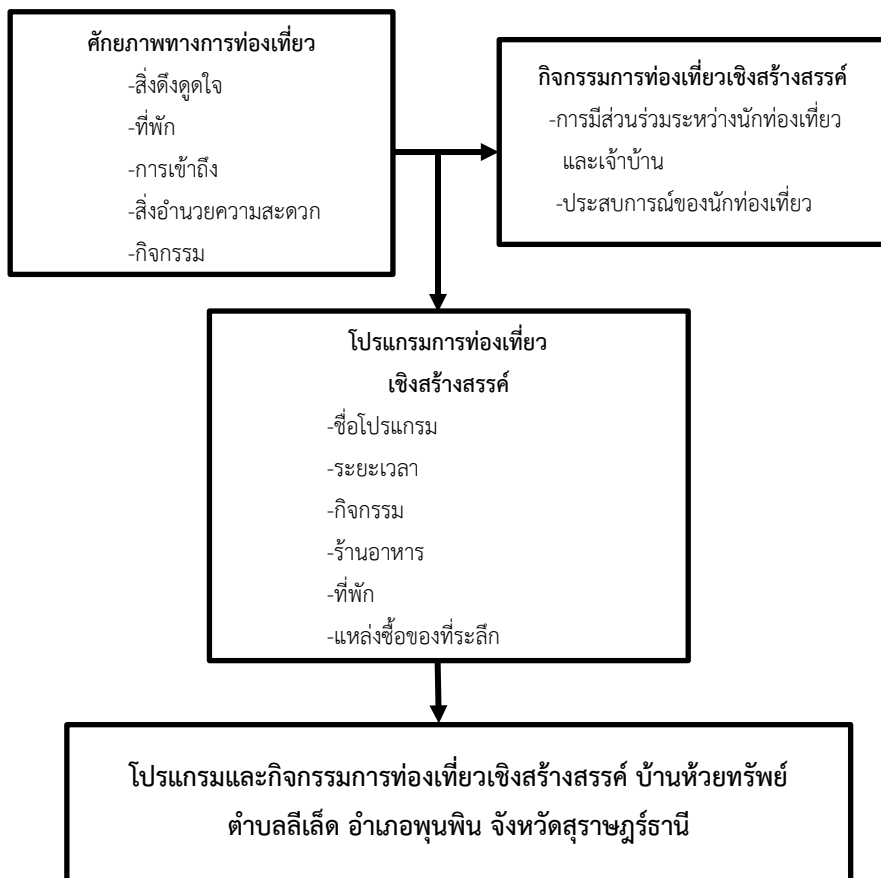
การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้ได้มีส่วนร่วมกับชุมชนและเกิด

ประสบการณ์จากการท่องเที่ยว โดยการดึงเอาเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินกิจกรรมภายใต้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน สามารถสรุปได้เป็น 4 กิจกรรม คือ (1) กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิต (2) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้ทั้งความรู้ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และความงามทางธรรมชาติของชุมชน (3) กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ลงทำผลิตภัณฑ์ของชุมชน และ (4) กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ละกิจกรรมมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและสร้างประสบการณ์ใหม่ที่เปลี่ยนไปจากเดิม (Srijongsang, 2018)

การพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยพิจารณาจากจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสามารถกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตัวอย่างเช่น เส้นทางการท่องเที่ยว 1 วัน (One-Day Trip) เส้นทาง 1 วัน (One-Day Trip) หรือ 1 วัน 1 คืน และ เส้นทางการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน (Two-Day Trip) หรือ 2 วัน 2 คืน (Noo-urai, 2016) ตัวอย่างเส้นทางสายอาหาร เส้นทางสายธรรมชาติ เส้นทางสายพระพุทธศาสนา และเส้นทางสายประเพณีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (Somkeatkun, Ruengdet & Boonkong, 2019)

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถพัฒนาไปสู่กรอบแนวคิดงานวิจัยโดยทำการศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยว 5 ด้าน จากนั้นนำผลการศึกษาไปสู่การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีองค์ประกอบสำคัญ คือ การมีส่วนร่วม และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว พัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีองค์ประกอบของโปรแกรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ชื่อโปรแกรม ระยะเวลา กิจกรรม ร้านอาหาร ที่พัก แหล่งซื้อของที่ระลึก ดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีรายละเอียดตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวของบ้านห้วยทรัพย์ จำนวน 14 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน กลุ่มประชาชนในชุมชน จำนวน 3 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 4 คน และกลุ่มตัวแทนผู้ประกอบการ จำนวน 4 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงโดยเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เครื่องมือวิจัย เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัวโดยเป็นเพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง เป็นการใชแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด คำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง (Bhotisita, 2009) แบบสังเกต (Observation Form) สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และแบบสัมภาษณ์ประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 **ขั้นตอนการออกแบบเครื่องมือวิจัย** แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ-สกุล เพศ อายุ ตำแหน่ง และวันที่ที่ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 คือ คำถามแบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับศักยภาพทางการท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ข้อคำถามหลัก ในชุมชนของท่านมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอะไรบ้าง มีความน่าสนใจอย่างไร และในชุมชนของท่านมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอะไรบ้าง และมีความน่าสนใจอย่างไร 2) ด้านที่พัก ข้อคำถามหลัก ในชุมชนของท่านมีการให้บริการสถานที่พักแรมที่แก่นักท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร 3) ด้านการเข้าถึงข้อคำถามหลัก การเดินทางจากภายนอกชุมชนมายังบ้านห้วยทรัพย์สามารถเดินทางได้โดยวิธีใดบ้าง อย่างไร และการเดินทางภายในชุมชนของท่านสามารถเดินทางได้โดยวิธีใดบ้าง อย่างไร 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อคำถามหลัก ในชุมชนของท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอะไรบ้าง อย่างไร และ 5) ด้านกิจกรรม ข้อคำถามหลักในชุมชนของท่านมีกิจกรรมอะไรบ้างที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม อย่างไร

แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตรายการตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์ประชุมกลุ่มย่อย เป็นคำถามเกี่ยวกับประเด็นของการพัฒนากิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมและโปรแกรมที่คณะผู้วิจัยได้ออกแบบขึ้นมา โดยแบบสัมภาษณ์ประชุมกลุ่มย่อยแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือแบบฟอร์มลงชื่อผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบไปด้วย ชื่อ อายุ และตำแหน่งของผู้เข้าร่วมประชุม ส่วนที่ 2 คือ แนวคำถามในการพิจารณาและหาข้อสรุปของกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับบ้านห้วยทรัพย์ คำถามหลักประกอบด้วย 1) ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร 2) ท่านคิดว่าโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โปรแกรม 1 วัน มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร 3) ท่านคิดว่าโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โปรแกรม 2 วัน 1 คืน มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

การตรวจสอบเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาความครอบคลุมของข้อคำถาม ความถูกต้องของการใช้ภาษา เพื่อหาความน่าเชื่อถือของเครื่องมือและให้ได้เครื่องมือที่เหมาะสม จากนั้นคณะผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนที่จะนำเครื่องมือวิจัยไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น หาข้อสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบ้านห้วยทรัพย์

การวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สี่ขั้นตอน คือ การจัดระเบียบข้อมูล การให้รหัสข้อมูล การแสดงข้อมูล สรุปท้ายการสรุปการตีความและการ ตรวจสอบความถูกต้องของการวิจัย (Khongthong & Namwong, 2016)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย วัตถุประสงค์ 1) ศึกษาภาพการท่องเที่ยวที่บ้านห้วยทรัพย์ ตำบลลีเล็ด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ (1) ประเภทธรรมชาติ บ้านห้วยทรัพย์มีทรัพยากรที่มีความโดดเด่นทางธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ มีไม้่นานาพรรณ ได้แก่ ต้นลำพูที่มีขนาดใหญ่เป็นลำพुरुกทะเล ต้นจาก ต้นโกกงาง เป็นต้น ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย แม่น้ำสายหลัก คือ แม่น้ำตาปี (2) ประเภทมนุษย์สร้างขึ้น มีหอดูนก นอกจากจะไว้ส่องนกแล้วยังสามารถมองเห็นวิวมุมสูงที่สวยงาม ลานทำกิจกรรมที่เป็นลานกว้างสามารถรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

ภาพที่ 2 หอดูนก

(3) ประเภทประเพณีและวัฒนธรรม คนในชุมชนประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่ ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ การเย็บจากมุงหลังคา ผลิตภัณฑ์กะปิ ผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น และ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการจักสาน เนื่องจากบ้านห้วยทรัพย์อยู่ติดชายฝั่งทะเลทำให้วัตถุดิบที่ใช้ทำอาหารของที่นี่มีความสด ใหม่ มีรสชาติกลมกล่อมกว่าที่อื่น

การเล่นพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นการเล่นที่มีอยู่จะจัดขึ้นในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เช่น การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ การแข่งเรือพายในช่วงเทศกาลลอยกระทง รวมไปถึงลิเกป่าและรำวงเวียนครกตามเทศกาลต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน สภาพบ้านเรือนเป็นบ้านแบบยกสูงเพื่อป้องกันการท่วมขังของน้ำ ส่วนวัฒนธรรมของบ้านห้วยทรัพย์ไม่ได้มีความแตกต่างจากที่อื่นแต่มีการนับถือสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นที่ปกป้องรักษาคุ้มครองทุกคนแต่ช้านานเรียกขานกันว่าพ่อตาพัน

ด้านที่พัก บ้านห้วยทรัพย์มีโฮมสเตย์ที่พร้อมให้บริการนักท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ เครื่องปรับอากาศ ทีวี ตู้เย็น เครื่องทำน้ำอุ่น และมีห้องน้ำในตัว อีกทั้งยังรองรับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในที่พัก อาทิ การปิ้งย่าง การทำอาหารและสังสรรค์ร่วมกันของแขกที่เข้าพัก

ด้านการเข้าถึง การเข้าถึงจากภายนอกชุมชนนั้นยังไม่สะดวกสบายเท่าที่ควรเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองทำให้ยังไม่เป็นที่คุ้นเคยของนักท่องเที่ยวมากนัก แต่ในระหว่างการเดินทางจะมีป้ายสัญลักษณ์ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ซึ่งยานพาหนะทุกชนิดเข้าถึงได้รวมถึงรถนำเที่ยว รถบัส รถตู้ ถนนหนทางที่มีผิวเรียบสะดวกสบายต่อการเดินทาง ส่วนของการเข้าถึงภายในชุมชน มีป้ายสัญลักษณ์ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนภายในชุมชน การเดินทางภายในชุมชนสามารถเดินทางได้ทั้งทางน้ำโดยใช้เรือเป็นพาหนะและการเดินทางถนน

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก บ้านทรัพย์มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลาย มีการบริการร้านอาหาร ร้านค้าชุมชน ร้านขายของฝากของที่ระลึกเป็นผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประจำหมู่บ้าน เช่น ผลิตภัณฑ์กะปิ ผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น รวมถึงการมีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลคอยบริการแก่นักท่องเที่ยว มีโบรชัวร์ แผ่นพับ ห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถที่เพียงพอและรองรับรถได้ทุกชนิด

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์แกงปิ

ด้านกิจกรรม มีกิจกรรมที่รองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี กิจกรรมมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตามฤดูกาล สามารถแบ่งกิจกรรมตามประเภทได้ 3 ประเภทดังนี้ (1) เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ได้แก่ กิจกรรมปลูกป่าชายเลน และกิจกรรมปล่อยปูคืนสู่ธรรมชาติ

ภาพที่ 4 กิจกรรมปลูกป่าชายเลน

(2) การสาธิตให้ความรู้ เรียนรู้วิถีชีวิต ได้แก่ กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิต การทำบ้านปลา การจับกุ้งเพื่อมาทำกะปิ การทำกะปิ การทำขนมพริก การจักสาน การเย็บจาก และการทำน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น

ภาพที่ 5 กิจกรรมการเย็บจาก

(3) กิจกรรมทางน้ำ ได้แก่ กิจกรรมปั่นจักรยานน้ำและกิจกรรมพายเรือแคนู

ภาพที่ 6 กิจกรรมปั่นจักรยานน้ำ

วัตถุประสงค์ 2) พัฒนาโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากผลการศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบ้านห้วยทรัพย์ ในด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านที่พัก ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาศักยภาพที่เป็นจุดเด่นและมีความพร้อมของแต่ละด้านเพื่อการพัฒนากิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยในส่วนของกิจกรรมสามารถพัฒนาได้จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมมวยทะเล กิจกรรมการแข่งขันพายเรือแคนู และกิจกรรมกระดานถีบ

กิจกรรมมวยทะเล มวยทะเลเป็นการเล่นที่สามารถเล่นได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ มีวิธีการเล่นที่แตกต่างจากมวยทั่ว ๆ ไป คือ จะชกต่อยกันอยู่บนไม้กระดานแผ่นเดียว และถ้าใครตกลงมาจากไม้กระดานจะถือว่าคนนั้นเป็นฝ่ายแพ้ สถานที่ทำกิจกรรม คือ บึงน้ำของบ้านห้วยทรัพย์ **วัตถุประสงค์** เพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินและเพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าของพื้นที่ **ระยะเวลา** ตามความเหมาะสม (ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ) **กิจกรรมในการเรียนรู้** 1.เจ้าหน้าที่บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา รวมไปถึงอธิบายกฎกติกาของมวยทะเล 2.สาธิตวิธีการชมมวยทะเล เพื่อให้เข้าใจและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว 3.นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมมวยทะเล เพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้วัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชน **อุปกรณ์ในการเรียนรู้** นวมที่ใช้ในการทำกิจกรรมมวยทะเล

กิจกรรมการแข่งขันพายเรือแคนู การแข่งขันพายเรือแคนูเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ในช่วงน้ำขึ้นแต่ทั้งนี้ต้องดูสภาพอากาศเป็นหลัก การพายเรือแคนูคล้ายๆ กับการแข่งเรือยาวแต่จะต่างกันตรงเรือที่ใช้ในแข่งขัน กิจกรรมนี้นอกจากนักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิดแล้วยังสร้างความสนุกสนานอีกทั้งได้ผ่อนคลายอีกด้วย **วัตถุประสงค์** เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและเพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าของพื้นที่ **ระยะเวลา** 2 ชั่วโมง **กิจกรรมในการเรียนรู้** 1) เจ้าหน้าที่อธิบายกฎกติกาของการแข่งขัน 2) ทำการแข่งขัน **อุปกรณ์ในการเรียนรู้** เรือแคนู เสื้อชูชีพ

กิจกรรมกระดานถีบ กระดานถีบเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านในชุมทำในช่วงเวลาน้ำลง เพื่อหาหอย จับปูและปลา โดยใช้กระดานถีบเป็นอุปกรณ์ในการหาสัตว์น้ำตามชายฝั่งของชาวประมงพื้นบ้าน บริเวณที่มีหาดโคลนและป่าโกงกางเพื่อช่วยผ่อนแรงในการหาสัตว์น้ำ

วัตถุประสงค์ เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตชาวประมงในชุมชน และเพื่อความเพลิดเพลิน **ระยะเวลา** 1:30 ชั่วโมง **กิจกรรมในการเรียนรู้** 1) เจ้าหน้าที่บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและอธิบายวิธีการใช้กระดานถีบ 2) สาธิตวิธีการใช้กระดานถีบเพื่อหาหอย ปู ปลาแบบชาวประมงพื้นบ้าน 3) นักท่องเที่ยวได้มีการทดลองจับสัตว์น้ำแบบชาวประมงพื้นบ้าน **อุปกรณ์ในการเรียนรู้** กระดานถีบ

การพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านห้วยทรัพย์จำนวน 5 โปรแกรม ได้แก่ โปรแกรม 1 วัน 4 โปรแกรม และโปรแกรม 2 วัน 1 คืน 1 โปรแกรม ดังนี้

โปรแกรมที่ 1 กำหนดการ 1 วัน (1)	
ช่วงเวลา	กิจกรรม
09.00 – 12.00 น.	-พร้อมกัน ณ บริเวณศูนย์ข้อมูลและบริการแก่นักท่องเที่ยว ฟังบรรยายเกี่ยวกับประวัติและลักษณะการทำกิจกรรมต่าง ๆ -ศึกษาเส้นทางธรรมชาติ walk way อ่าวลิเล็ด ระยะทาง 800 เมตร -ศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนการทำกะปิและทดลองทำร่วมกับกลุ่มกะปิ
12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ครีวห้วยทรัพย์
13.00-16.30 น.	ชมหอคอยดูนก เพื่อส่งดูธรรมชาติของนกและชมบรรยากาศป่าชายเลนในมุมสูง -ปั่นจักรยานน้ำ พายเรือแคนู -นั่งเรือหางยาวศึกษาทรัพยากรธรรมชาติสองฝั่งคลอง -เลือกซื้อของที่ระลึก สินค้า OTOP ประจำชุมชน -เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

โปรแกรมที่ 2 กำหนดการ 1 วัน (2)	
ช่วงเวลา	กิจกรรม
09.00-12.00 น.	พร้อมกัน ณ บริเวณศูนย์ให้ข้อมูลและบริการแก่นักท่องเที่ยว ฟังบรรยายเกี่ยวกับประวัติและลักษณะการทำกิจกรรมต่าง ๆ - กิจกรรมปล่อยปูคืนสู่แม่น้ำ - ศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนการทำขนมพริกและทดลองทำร่วมกับกลุ่มชาวบ้าน
12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ครีว्ह้วยทรัพย์
13.00-16.30 น.	- ศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนการเย็บจาก จักสานและทดลองทำร่วมกับกลุ่มชาวบ้าน - ชมหอคอยดูนก เพื่อส่องดูธรรมชาติของนกและชมบรรยากาศป่าชายเลนในมุมสูง - ศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนการทำน้ำมะพร้าว และทำกะปิ จักสาน และทดลองทำร่วมกับกลุ่มชาวบ้าน - เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ โปรแกรมนี้มีค่าใช้จ่ายท่านละ 400 บาท รวมค่าอาหาร มื้อกลางวัน / ค่าทำกิจกรรม เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่อยู่ในช่วงอายุ 15-40 ปี จำนวน 3-5 คน/กลุ่ม

โปรแกรมที่ 1 กำหนดการ 1 วัน (3)	
ช่วงเวลา	กิจกรรม
09.00-12.00 น.	-พร้อมกัน ณ บริเวณศูนย์ให้ข้อมูลและบริการแก่นักท่องเที่ยว ฟังบรรยายเกี่ยวกับประวัติและลักษณะการทำกิจกรรมต่าง ๆ -ชมหอคอยดูนก เพื่อส่องดูธรรมชาติของนกและชมบรรยากาศ

โปรแกรมที่ 1 กำหนดการ 1 วัน (3)	
ช่วงเวลา	กิจกรรม
	-ชมหอคอยตุนก เพื่อส่องดูธรรมชาติของนกและชมบรรยากาศ ป่าชายเลนในมุมสูง -นั่งเรือหางยาวศึกษาทรัพยากรธรรมชาติสองฝั่งคลอง
12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ครุฑห้วยทรัพย์
13.00-16.30 น.	-กิจกรรมการแข่งขันพายเรือแคนู /การแข่งขันชกมวยทะเล -เลือกซื้อของที่ระลึก สินค้า OTOP ประจำชุมชน -เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

โปรแกรมที่ 1 กำหนดการ 1 วัน (4)	
ช่วงเวลา	กิจกรรม
09.00-12.00 น.	-พร้อมกัน ณ บริเวณศูนย์ข้อมูลและบริการแก่นักท่องเที่ยว ฟัง บรรยายเกี่ยวกับประวัติและลักษณะการทำกิจกรรมต่าง ๆ -ชมหอคอยตุนก เพื่อส่องดูธรรมชาติของนกและชมบรรยากาศ ป่าชายเลนในมุมสูง -นั่งเรือหางยาวศึกษาทรัพยากรธรรมชาติสองฝั่งคลอง
12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ครุฑห้วยทรัพย์
13.00-16.30 น.	-กิจกรรมการแข่งขันพายเรือแคนู /การแข่งขันชกมวยทะเล -เลือกซื้อของที่ระลึก สินค้า OTOP ประจำชุมชน -เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ โปรแกรมกำหนดการ 1 วัน โปรแกรมที่ 1 และ 2 สามารถจัดกิจกรรมได้ทุกวัน ส่วนโปรแกรมที่ 3 และ 4 สำหรับกิจกรรมการแข่งขันพายเรือแคนู /การแข่งขันชกมวยทะเล จะจัดขึ้นเฉพาะช่วงเทศกาลเท่านั้น

โปรแกรมที่ 3 กำหนดการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน	
ช่วงเวลา	กิจกรรม
วันแรก 09.00-12.00 น.	-พร้อมกัน ณ บริเวณศูนย์ให้ข้อมูลและบริการแก่นักท่องเที่ยว ฟังบรรยายเกี่ยวกับประวัติและลักษณะการทำกิจกรรมต่าง ๆ - ศึกษาเรียนรู้การทำกะปิและร่วมกันทำกับชาวบ้าน - ศึกษาเรียนรู้การเย็บจาก จักสาน และร่วมกันทำกับชาวบ้าน
12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ครั้วห้วยทรัพย์
13.00-19.00 น.	-เรียนรู้กิจกรรมประมง วิธีทำบ้านปลา -นั่งเรือหางยาวจับกุ้ง หอย ปู /กิจกรรมกระดานถีบ
	-เข้าที่พักโฮมสเตย์เพื่อทำภารกิจส่วนตัว -ทำอาหารร่วมกันกับชาวบ้าน โดยวัตถุดิบที่ได้จากการออกเรือ -พูดคุยแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน -พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 2 07.30 – 12.00 น.	-รับประทานอาหารเช้า ณ ลานทำกิจกรรมบริเวณบ้านพัก -รับฟังข้อปฏิบัติและวิธีการในการปลูกป่าชายเลนพร้อมทั้งปลูก ป่าชายเลนร่วมกัน
12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ครั้วห้วยทรัพย์
13.00-16.30 น.	- ชมหอคอยดูนก เพื่อส่งดูธรรมชาติของนกและชมบรรยากาศ ป่าชายเลนในมุมสูง - เลือกซื้อของที่ระลึก สินค้า OTOP ประจำชุมชนบ้านห้วยทรัพย์ - เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ อัตราค่าบริการท่านละ 1,050 บาท รวมค่าอาหาร 3 มื้อ / ค่าทำกิจกรรม / ค่าที่พัก เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่อยู่ในช่วงอายุ 20-40 ปี จำนวน 3-5 คน/กลุ่ม โปรแกรมนี้สามารถให้บริการได้ทุกวัน

องค์ความรู้ใหม่และการนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ โปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บนฐานของทรัพยากรซึ่งเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชน โดยลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญา การทดลองทำผลิตภัณฑ์ของชุมชน สัมผัสความงามทางธรรมชาติของชุมชน และกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมมีความหลากหลายมากกว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา อีกทั้งองค์ความรู้ใหม่ที่แตกต่างจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา คือ โปรแกรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเฉพาะช่วงเทศกาลหรือโอกาสพิเศษเพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป

การอภิปรายผล

บ้านห้วยทรัพย์ ตำบลลิเล็ด อำเภอบ้านนา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวทั้งด้านสิ่งดึงดูดใจ ประเภทธรรมชาติ ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และประเภทประเพณีและวัฒนธรรม ด้านที่พัก มีที่พักแบบโฮมสเตย์สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นภายในห้องพัก ด้านการเข้าถึง การเข้าถึงจากภายนอกชุมชนยังไม่สะดวกสบายเท่าที่ควร แต่การเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสบาย มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน ด้านมีสิ่งอำนวยความสะดวก มีศูนย์ให้ข้อมูลและบริการแก่นักท่องเที่ยว ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และห้องน้ำ รวมทั้งการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม กิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยว 3 ประเภท ได้แก่ 1) เส้นทางศึกษาธรรมชาติ 2) การสาธิตให้ความรู้ เรียนรู้วิถีชีวิตและฝึกทำ และ 3) กิจกรรมทางน้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Srithong & Wongmontha (2017) พบว่าด้านแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายและกระจายทั่วทั้งจังหวัดอาจเป็นเพราะลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่

เอื้อต่อการมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ด้านการเข้าถึงมีเส้นทางในการเชื่อมโยงเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหลัก ด้านที่พัก มีที่พักจำนวนมาก หลากหลาย มีราคาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มได้ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งไฟฟ้า น้ำประปา ระบบการสื่อสาร ศูนย์ประสานงาน และร้านอาหารให้กับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีกิจกรรมตลอดทั้งปี สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ Likitsarun, (2019) ที่พบว่าที่พักของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว แต่บางแห่งยังขาดการจัดการด้านที่พักให้ได้มาตรฐาน ในขณะที่งานวิจัยของ Chinachot & Chantuk (2016) พบว่ารูปแบบของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการสร้างหรือการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สูงที่สุด ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติหรือวัฒนธรรม

ผลของการศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบ้านห้วยทรัพย์สามารถนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมมวยทะเล กิจกรรมการแข่งขันพายเรือแคนู กิจกรรมกระดานถีบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Srijongsang (2018) พบว่าจากการระดมความคิดเห็นกับผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้านชุมชนบ้านบากชุม จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านบากชุมที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว พบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบ้านบากชุมแบ่งเป็น 4 กิจกรรม คือ 1) ล่องแพตัดไม้ซมเขื่อน 2) ล่องแพชมเขื่อน ขึ้นเกาะภูกระแต 3) เรียนรู้ แต่งแต้มไม้ไผ่ได้น้ำ และ (4) อนุรักษ์ปลาบ้านปลา สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Richards & Wilson (2006) ระบุว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะ ความเชี่ยวชาญของคนในท้องถิ่นตลอดจน ประเพณีและคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ที่นักท่องเที่ยวไปเยือน

ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบ้านห้วยทรัพย์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำนวน จำนวน 4 โปรแกรม ได้แก่

โปรแกรม 1 วัน 4 โปรแกรม และโปรแกรม 2 วัน 1 คืน 1 โปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Noo-urai (2016) พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำคลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุงเมื่อพิจารณาจากจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและผล การวิจัยในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถ พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีกำหนดเค้าโครง (Theme) ของชุดกิจกรรม และเส้นทางการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ 3 เส้นทาง คือ 1) เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ “ตักศิลา ไสยเวชย์ สมุนไพรเมืองพัทลุง” โปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วัน (One-Day Trip) 2) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ “วิถีน้า พัทลุง ชมตลาด กินอาหารเมืองลุง” โปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วัน (One-DayTrip) และ 1 วัน 1 คืน 3) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ “เกษตร คนต้นน้ำ เรียนรู้ตำนานป่าเขา” โปรแกรมการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน และ 2 วัน 2 คืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ชุมชนบ้านห้วยทรัพย์สามารถนำโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวไปใช้ในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ 2) ชุมชนบ้านห้วยทรัพย์สามารถนำโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวไปใช้ในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนได้ 3) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดอื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่อื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของบ้านห้วยทรัพย์เพื่อให้ชุมชนแห่งนี้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลายมากขึ้น

ข้อจำกัดของวิจัย งานวิจัยนี้ยังไม่ได้ทำการทดสอบโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยว จึงทำให้ไม่ทราบแน่ชัดว่าโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นมานั้น กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- Bhotisita, C. (2009). *The science and art of qualitative research*. Institute for Population and Social Research, Mahidol University, Thailand.
- Bunyapak, W. (2007). *Sustainable management of Thai tourism resources*. Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand.
- Chinachot, P. & Chantuk, T. (2016). Model of Creative Tourism Management in Suan Phueng. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(1), 250 – 268. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/52759/43803>.
- Community Based Tourism Institute. (2013). *Community-Based Tourism Standards Guide*. Wanida Karnpim.
- Community Development Department, Ministry of Interior. (2018). *OTOP Nawatwithi*. <https://cep.cdd.go.th/otop-นวัตกรรม/otop-น%25E>
- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration. (2013). *Creative Tourism Model Project*. <http://www3.dasta.or.th/en/>.
- Dickman, S. (1996). *Tourism : An introductory text* (2nd ed.). Hodder Education.
- Gaffar, V., Wetprasit, P. H. P., & Setiyorini, D. (2011). Comparative study of tourist characteristics on cultural heritage tourism sites: survey of tourist in Indonesia and Thailand heritage sites. *Journal of Tourism, Hospitality & Culinary Arts*, 3(3), 53 - 68. <https://ir.uitm.edu.my/id/eprint/44428/1/44428.pdf>.
- I-sichaikul, R. (2003). *Introduction to tourism and tourism industry*. Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand, 409 – 437.

- Khongthong, P. & Namwong, S. (2016). Factors Affecting the Success of Cultural Tourism Destination Development of Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of Intemationd and Thai Tourism*, 12(2), 1-32. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jitt/article/view/103582/82806>.
- Khongthong, P., Yenchaiyapruerk, R. & Meesawatdikul, W. (2019). The Potential of Cultural Tourism of Wat Phra MahathatWoramahawihan, Nakhon Si Thammarat : The Foreign Tourists' Perspective. *Suratthani Rajabhat Journal*, 5 (2), 249-272. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/srj/article/view/149618/109806>.
- Lacher, R. G., Oh, C. O., Jodice, L. W., & Norman, W. C. (2013). The role of heritage and cultural elements in coastal tourism destination preferences a choice modeling–based analysis. *Journal of Travel Research*, 52(4), 534 - 546. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0047287512475215>.
- Lee Led Subdistrict Administrative Organization. (2017). *Ban Huay Sap*. <http://www.leeled.go.th/general1.php>.
- Likitsarun, N. (2019). The Potentials of Tourism Attraction in Phichit Province. *Journal of Thai Hospitality & Tourism*, 14(1), 28-41. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/tourismtaat/article/view/175024/125239>.
- Noo-urai, N. (2016). A Study of Creative Tourism Potentiality in Area of KhlongPa Payom-Khlong Ta Nae Basin Community, Pattalung Province. *Journal of Southern Technology*, 12(2) , 53-65. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/139313/153981.

- Praneetham, C., Charusirichai, N. & Mouepraman, A. (2019). Behavior of Thai Tourists in Selecting Accommodation in Muang District, Surat Thani Province. *Journal of Kanchanaburi Rajabhat University*, 8(1), 91-106. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/KRUjournal/article/view/144924/143887>.
- Prideaux, B. (2002). Building visitor attractions in peripheral areas—Can uniqueness overcome isolation to produce viability?. *International Journal of Tourism Research*, 4(5), 379-389. <https://doi.org/10.1002/jtr.387>.
- Richards, G. (2011). Creativity and tourism: The state of the art. *Annals of Tourism Research*, 38(4) , 1225–1253. https://www.researchgate.net/publication/241854896_Creativity_and_Tourism_The_State_of_the_Art.
- Richards, G. (2015). Recipes for sustainable creative tourism. In *Proceedings of the Third Business Management International Conference*, Pattaya, Thailand, 5–6 November 2015.
- Richard, G., & Wilson, J. (2006). Developing creativity in tourist experience: A solution to the serial reproduction of culture. *Tourism management*, 27(6), 1209-1223. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261517705000749>.
- Sheng, J., & Lo, A. (2010). Evaluate the tourism potential of public museums in Hangzhou: A supply-side perspective. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 27(3), 287 - 305. <https://doi.org/10.1080/10548401003744719>.

- Somkeatkun, W., Ruengdet, K. & Boonkong, B. (2019). The Creating Approach of an Application for Creative Tourism Route in Chaiya district, Suratthani province *The journal of social communication innovation*, 7(1) , 144-155. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/199958/139755>.
- Srithong, C. & Wongmontha, S. (2017). A Study of tourism Potential in Kanchanaburi Province as a Special Economic Zone. *Rajapark Journal*, 11(24),115-134. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/120624/92067>.
- Srijongsang, S. (2018). Creative Tourism Activities Development in Bakchum Communiy, Nonkor Subdistrict, Sirinthorn District, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Liberal Art, Ubon Ratchathani University*, 14(2), 189-208. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jla_ubu/article/view/242340/164379.
- UNESCO. (2006) . Towards sustainable strategies for creative tourism: discussion report of the planning meeting for the 2008. *International Conference on Creative Tourism*; UNESCO: Santa Fe, NM, USA, 2006.
- Wisutthiluck, S. (2015) . *Knowledge of Creative Tourism: A Guide and Guidelines*. <https://socanth.tu.ac.th/outreach/publication/suddan-2558/>.